

**การศึกษาสภาพการเรียนการสอนแนวคิดเรื่อง
แสง ของครูวิทยาศาสตร์
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**
**Study of the State of Teaching and Learning the
Concept of Light by Eighth Grade Science Teachers in Schools
under the Bangkok Metropolitan Administration**

ธีรพงษ์ แสงประดิษฐ์ (Theerapong Sangpradit)¹
วรรณทิพา รอดแรงคำ (Vantipa Roadrangka)²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสภาพการเรียนการสอนแนวคิดเรื่องแสง ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548 กลุ่มที่ศึกษาได้แก่ ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 37 คน เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ สภาพการเรียนการสอน โดยข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้การหาค่าความถี่ ร้อยละและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 26-35 ปี มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางการศึกษา มีภาระงานสอนวิทยาศาสตร์ 16-20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ใช้วิธีสอนทั้งแบบบรรยาย การสาธิตและการจัดกิจกรรมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ มีประเมินผลหลากหลาย ความต้องการของครูคือ ครูต้องการความรู้ในเรื่องแสง และยุทธวิธีในการสอน

Abstract

The objective of this study was to explore the state of teaching and learning the concept of light in grade 8 of schools under the Bangkok Metropolitan Administration (BMA) in the 2005 academic year. The subjects were 37 eighth grade science teachers in schools under the BMA. The instruments were a questionnaire and unstructured interview that were used to gather the state of teaching and learning. Frequencies, percentages

---

¹โครงการผลิตนักวิจัยพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

²ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

and content analysis were used for analysis. The results showed that the majority of teachers were female, 26- 35 years old, had bachelor's degree in education, and taught science 16-20 hours per week. Most of the teachers taught science by lecturing, demonstrating and by using hands-on activities. They used various kinds of assessment. They needed more content knowledge and teaching strategies.

คำสำคัญ: การเรียนการสอนแนวคิดเรื่องแสง, แนวคิดเรื่องแสง, โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

Keywords: teaching and learning the concept of light, the concept of light, schools under the Bangkok Metropolitan Administration

บทนำ

การศึกษาเรื่องแสงได้รับการบรรจุไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในหลายประเทศ (American Association for the Advancement of Science (AAAS), 1993; National Research Council (NRC) , 1995 และ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.), 2545) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาเรื่องแสงมีความสำคัญต่อการศึกษานั้นเนื่องจากในชีวิตประจำวันของเรานั้นล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับเรื่องแสง ตั้งแต่การมองเห็นหรือแม้แต่นำไปอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น การเกิดรุ้ง การที่ท้องฟ้าเปลี่ยนสี เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วการเรียนรู้แนวคิดพื้นฐานเรื่องแสงยังเป็นพื้นฐานในการศึกษาเพื่ออธิบายแนวคิดอื่นๆ ทางวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้นหรือเพื่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น โยแก้วนำแสงและเลเซอร์ เป็นต้น

สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (สสวท., 2545) ที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนรู้ ประกอบด้วย 8 สาระหลัก คือ สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สารและสมบัติของสาร แรงและการเคลื่อนที่ พลังงาน กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก ดาราศาสตร์และอวกาศ และธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเรื่อง แสง ได้ถูกบรรจุอยู่ในสาระที่ 5 พลังงาน และอยู่ในมาตรฐานการเรียนรู้ที่ 5.1: เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิต การเปลี่ยนรูปพลังงาน

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ในการเรียนเรื่องแสงนี้หลักสูตรต้องการให้นักเรียนสามารถทดลองและอธิบายการสะท้อนของแสง การหักเหของแสง การเกิดภาพจากกระจกเงาและเลนส์ และยกตัวอย่างการใช้ประโยชน์จากแสง เช่น เส้นใยนำแสง เลเซอร์ และสังเกตการตอบสนองของนัยน์ตาต่อความเข้มแสง และอธิบายผลของความเข้มแสงต่อนัยน์ตามนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ โดยเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนประมาณ 16 ชั่วโมง ซึ่งในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2544 ได้จัดหัวข้อที่ศึกษาเรื่องแสงเป็น 6 หัวข้อ คือ การสะท้อนของแสงที่เกิดจากกระจกเงาราบ การสะท้อนแสงของผิวโค้ง การหักเหของแสง เลนส์ ทัศนอุปกรณ์ และ ความสว่างและการมองเห็น

การจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) นั้น ถือว่าเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ทั้งนี้ได้มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มาเป็นลำดับโดยในระยะแรกนั้นเน้นใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ต่อมาเริ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยกำหนดปัญหาปลายเปิดและขั้นสุดท้ายคือกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

โดยทางสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) เน้นการสอนที่ใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ นักเรียนได้มีโอกาสฝึกคิดตาม ลงมือปฏิบัติ ออกแบบบันทึกข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเอง ได้คิดวางแผน ออกแบบการทดลอง และลงมือปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้า ตรวจสอบความคิดด้วยตนเองมากขึ้น โดยการสอนต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะ ประสบการณ์เดิม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่ต่างกันของนักเรียนที่ได้รับรู้มาแล้วก่อนเข้าสู่ห้องเรียน สสวท. เชื่อว่าการเรียนรู้ของนักเรียนจะเกิดขึ้นระหว่างที่นักเรียนมีส่วนร่วมโดยตรงในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เหล่านั้น ซึ่งทำให้นักเรียนมีความสามารถในการสืบเสาะหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ได้พัฒนากระบวนการคิดขั้นสูง และคาดหวังว่ากระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวจะทำให้ นักเรียนได้รับการพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ มีคุณธรรม จริยธรรม ในการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ มีเจตคติและค่านิยมที่เหมาะสมต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งสามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นักวิทยาศาสตร์ศึกษาหลายๆ ท่านพยายามที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนมีแนวคิดวิทยาศาสตร์ในเรื่องแสง เช่น การใช้แผนผังแนวคิด (Fleer, 1996) หรือการใช้สื่อมัลติมีเดียในการพัฒนาแนวคิดเรื่อง ดาวยอดสี หรือจากผลการวิจัยของ Nuffield Primary Science (1990) ซึ่งเป็นสถาบันพัฒนาหลักสูตรแห่งหนึ่งในประเทศอังกฤษที่ได้วิจัยและพัฒนาแนวการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนพัฒนาแนวความคิดหลักเองได้ใช้ขั้นตอนการสอน ดังนี้ ในขั้นที่ 1 การสำรวจความคิดเดิมของนักเรียน (Exploration) ขั้นที่ 2 การปรับความคิดเดิม (Pre-Intervention Elicitation) ขั้นที่ 3 การแลกเปลี่ยนความคิดกับกลุ่ม (Intervention) ขั้นที่ 4 การปรับความคิดของนักเรียนให้เป็นวิทยาศาสตร์ (Post Intervention Elicitation) ซึ่งผลการวิจัยได้บ่งบอกว่า การสอนเหล่านี้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาแนวคิดของนักเรียนให้เป็นแนวคิดวิทยาศาสตร์

การจัดการเรียนการสอนดังกล่าวอาจจะแตกต่างกันบ้างในส่วนของรายละเอียดของกระบวนการสอน แต่จะเห็นได้ว่าวิธีสอนเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีจุดร่วมเดียวกัน คือ เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

จากกระแสของการจัดการเรียนการสอนตามแนวพระราชบัญญัติแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ทำให้ผู้วิจัยต้องการทราบว่าครูผู้สอนนั้น ได้จัดการเรียนการสอนได้ตรงตามแนวพระราชบัญญัติแห่งชาติพุทธศักราช 2542 หรือไม่ การเตรียมตัวของผู้สอน และความต้องการของครูผู้สอนที่จะพัฒนาและจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามแนวพระราชบัญญัติแห่งชาติพุทธศักราช 2542 เป็นอย่างไร โดยความเข้าใจข้างต้นนี้สามารถทำให้ผู้พัฒนาครูเข้าใจและช่วยให้ครูสอนได้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศาสนาการเรียนการสอนแนวคิดเรื่องแสง ในหัวข้อหลักสูตรและแบบเรียน การเตรียมตัวสอนของครู วิธีสอน และการวัดและประเมินผล
2. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของครูในเรื่องการจัดการเรียนการสอนเรื่องแสง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเข้าใจสภาพการเรียนการสอนแนวคิดเรื่องแสง ในหัวข้อหลักสูตรและแบบเรียน การเตรียมตัวสอนของครู วิธีสอน และการวัดและประเมินผล ซึ่งจะทำให้นักพัฒนาหลักสูตรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือออกแบบชุดกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนต่อไป
2. เพื่อทราบถึงแนวคิดที่ครูผู้สอนประสบปัญหาในการสอน ทั้งในด้านการเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ตลอดจนความต้องการในการพัฒนาการสอนเรื่องแสง ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยรวมไปถึงหน่วยงานต่างๆ สามารถช่วยเหลือครูผู้สอนได้อย่างตรงประเด็น

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยผู้วิจัย สอบถามครูเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนแนวคิด เรื่องแสงโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูวิทยาศาสตร์ที่สอน เรื่องแสงในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 67 โรงเรียน โรงเรียน ละ 1 คน รวม 67 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูวิทยาศาสตร์ที่สอน เรื่องแสงในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ที่ถูกสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 37 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ 2 ฉบับในงานวิจัยเรื่องนี้ ฉบับที่ 1 ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการเรียน การสอนแนวคิดเรื่องแสง ลักษณะของแบบสอบถาม นั้น มีทั้งแบบเลือกตอบและคำถามปลายเปิด ซึ่งแบบสอบถามนั้นแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ตอนที่ 1 เป็น ข้อมูลส่วนตัว ตอนที่ 2 เป็นสภาพการเรียนการสอน แนวคิดเรื่องแสงและตอนที่ 3 เป็นปัญหาและความ ต้องการของครูในเรื่องการเรียนการสอนแนวคิดเรื่อง แสง เครื่องมือชิ้นที่ 2 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ความคิด เห็นของครูเรื่องสภาพการเรียนการสอนแนวคิดเรื่อง แสง ซึ่งมีข้อความเช่นเดียวกับแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์นั้นเป็นคำถามปลายเปิดจำนวน 10 ข้อ ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญอื่นได้แก่ อาจารย์จากคณะศึกษาศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของ เครื่องมือ และทดลองใช้แบบสอบถามกับครูกลุ่มเล็ก เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อความและภาษา ก่อนนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังครูวิทยาศาสตร์ ที่สอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครฯ จำนวน 58 โรงเรียน ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2547 และได้รับ แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 37 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 63 จากแบบสอบถามที่ครูส่งกลับมา ผู้วิจัยได้สุ่ม ครูจำนวน 3 คนจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน แนวคิดเรื่องแสง โดยผู้วิจัยทำการสุ่มแบบเจาะจงเพื่อ สัมภาษณ์ครูเป็นรายบุคคล จำนวน 3 คน จาก 3 โรงเรียนในเดือน พฤศจิกายน 2549 ผู้วิจัยทำการนัดหมายครูและแจ้งกรอบการสัมภาษณ์ล่วงหน้า การ สัมภาษณ์ใช้เวลา 30 นาที ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้วิจัย ชี้แจงจุดประสงค์ของการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งขอ อนุญาตบันทึกเสียงและเมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ผู้ วิจัยให้ครูตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่บันทึกได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนคำตอบจากแบบสอบถาม ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และร้อยละสำหรับข้อมูล เชิงปริมาณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเปรียบเทียบ คำตอบและจัดกลุ่มคำตอบ เช่น การเตรียมตัวสอน วิธีสอนที่ครูใช้ การวัดและประเมินผล หัวข้อเรื่อง แสงที่ครูมีปัญหาในการสอน หัวข้อเรื่องแสง ที่นักเรียนเข้าใจยาก ปัญหาความต้องการของครู ในส่วนของการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยทำการถอดเทป ทันทีเมื่อสัมภาษณ์เสร็จแต่ละครั้ง และนำคำตอบ ของครูทั้งสามมาเปรียบเทียบและจัดกลุ่มคำตอบ

สรุปผลและอภิปราย

1. ภูมิหลังของครู

ครูวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ (ร้อยละ 76) เป็นเพศหญิง ครูในปริมาณที่เท่ากัน (ร้อยละ 32) มีอายุ ระหว่าง 26-30 และ 31-35 ปี ร้อยละ 35 มีประสบการณ์สอนวิทยาศาสตร์เฉพาะเรื่องแสง

น้อยกว่า 6 ปี ร้อยละ 51 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป และร้อยละ 19 มีวุฒิกการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโท ครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 41) มีหน้าที่รับผิดชอบการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 16-20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และกลุ่มสาระอื่นๆ ได้แก่ คณิตศาสตร์ สุขศึกษา พลศึกษา การงานอาชีพ นอกจากนั้นแล้วยังมีภาระงานอื่นอีก ได้แก่ งานทะเบียนงานประจำชั้น เป็นต้น ครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70) ไม่เคยเข้ารับการอบรมด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์และ ร้อยละ 75 ไม่เคยเข้ารับการอบรมด้านการสอน รายละเอียดดังตารางที่ 1 ในภาคผนวก

จากการสัมภาษณ์ครูวิทยาศาสตร์จำนวน 3 คน พบว่า ครูปราณี (นามสมมติ) จากโรงเรียนสวนสววิทยาคาร จบปริญญาตรีจากคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป มีประสบการณ์สอนเรื่องแสง 2 ปี ครูปราณียังมีภาระงานอื่นๆ อีก ได้แก่ สอนวิชาสุขศึกษา งานประจำชั้น งานกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ครูชัชชนะ (นามสมมติ) จากโรงเรียนสวนไม้วิทยาคม จบจากคณะวิทยาศาสตร์ สาขาชีววิทยา และปริญญาโท สาขาพลุศาสตร์ มีประสบการณ์สอนเรื่องแสง 6 ปี ครูชัชชนะยังมีภาระงานอื่นๆ อีก ได้แก่ สอนวิชาชีววิทยา งานประจำชั้น งานกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนและงานนักศึกษาวิชาทหาร และ ครูสมพงษ์ (นามสมมติ) จากโรงเรียนสวนป่าวิทยาลัย จบปริญญาตรีจากคณะศึกษาศาสตร์ สาขาชีววิทยา มีประสบการณ์สอนเรื่องแสง 4 ปี ครูสมพงษ์ยังมีภาระงานอื่นๆ อีก ได้แก่ งานประจำชั้น งานฝ่ายปกครองและงานกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักพัฒนาการศึกษาและวัฒนธรรมเขตการศึกษา 6 (2541) และกิตติมา (2543) ที่พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิม (2529) ว่าครูวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ซึ่งเหมาะที่จะสอนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพราะต้องใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทุกแขนงเข้าด้วยกันและมีเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่เชื่อมโยงกันตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษา นอกจากนั้นแล้วครูวิทยาศาสตร์ยังต้องสอนวิชาอื่นๆนอกเหนือจากวิชา

วิทยาศาสตร์อีก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจอมใจ (2540) และเฉลิม (2529)

2. สภาพการเรียนการสอน

2.1 หลักสูตรและแบบเรียน

ครูทั้งหมดใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ในส่วนของแบบเรียนนั้นครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59) ใช้แบบเรียนจากสำนักพิมพ์เอกชน ครูร้อยละ 10 ใช้แบบเรียนของ สสวท. ควบคู่กันไปกับแบบเรียนจากสำนักพิมพ์เอกชน และมีครูเพียง ร้อยละ 1 เท่านั้นที่ใช้แบบเรียนของ สสวท.อย่างเดียว รายละเอียดดังตารางที่ 2 ในภาคผนวก

จากการสัมภาษณ์ครูจำนวน 3 คน พบว่าหลักสูตรของโรงเรียนทั้งสามเป็นไปตามหลักสูตรของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ส่วนแบบเรียนนั้น ครูปราณีไม่ได้ใช้แบบเรียนของ สสวท. แต่ใช้แบบเรียนและแบบฝึกหัดของสำนักพิมพ์เอกชน ได้แก่ สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) โดยครูปราณีกล่าวถึงแบบเรียนของ สสวท. ไว้ว่า แบบเรียนของ สสวท. นั้นเนื้อหาที่มีความครอบคลุมแต่มีรายละเอียดน้อยเกินไป จึงจำเป็นต้องหาเนื้อหาจากแบบเรียนอื่นๆเพื่อเพิ่มให้กับนักเรียน ส่วนครูชัชชนะและครูสมพงษ์ใช้แบบเรียนของ สสวท. เป็นหลัก และใช้แบบเรียนของสำนักพิมพ์อื่นด้วย ได้แก่ วัฒนาพานิช (วพ.)

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจอมใจ (2540) ที่พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ใช้หลักสูตรของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) แต่ในส่วนของแบบเรียนนั้นครูส่วนใหญ่ใช้แบบเรียนของ สสวท. ควบคู่กันไปกับแบบเรียนจากสำนักพิมพ์เอกชน ในการใช้แบบเรียนทั้งของ สสวท. และของสำนักพิมพ์เอกชนนั้นทำให้นักเรียนมีความรู้ในสิ่งที่ศึกษาลึกมากยิ่งขึ้น แต่ครูควรที่จะเลือกใช้แบบเรียนให้เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียนด้วย โดยครูควรเลือกใช้แบบเรียนเพิ่มเติมให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ต่างๆที่กำหนดไว้

2.2 การเตรียมตัวสอนของครู

ครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81) ใช้เวลาในการเตรียมการสอนสัปดาห์ละประมาณ 2-10 ชั่วโมง โดยครูศึกษาเนื้อหาที่สอนว่าตรงกับมาตรฐานการเรียนรู้ข้อไหน จากนั้นก็ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาเพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยมาตรฐานช่วงชั้น สาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหา/สาระ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และบันทึกผลหลังการสอน แล้วดูผลการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการเรียนการสอนครั้งต่อไป

จากการสัมภาษณ์ครูจำนวน 3 คน พบว่าครูทั้งสามใช้เวลาในการเตรียมการสอนสัปดาห์ละประมาณ 3-8 ชั่วโมง โดยครูปรานีเตรียมตัวสอนด้วยการสรุปเนื้อหาความรู้จากแบบเรียนของสำนักพิมพ์หลายๆ สำนักพิมพ์ ส่วนครูชัชชนะและครูสมพงษ์นั้นเตรียมการสอนด้วยการสรุปและย่อเนื้อหาความรู้ก่อนที่จะสอนนักเรียนและบางครั้งก็เตรียมด้วยการทำการทดลองก่อนทำจริงในชั้นเรียน

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจอมใจ (2540) ที่พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ใช้เวลาในการเตรียมการสอนสัปดาห์ละประมาณ 2-10 ชั่วโมง โดยศึกษาเนื้อหาจากคู่มือครู การเตรียมตัวสอนนั้นมีความสำคัญเนื่องจากทำให้ครูมีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น และสามารถบริหารเวลาการสอนได้ แต่ผลวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับ เกลิม (2529) ซึ่งพบว่าครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 57.14) ไม่มีการเตรียมตัวสอนเนื่องจากครูมีงานและหน้าที่ความรับผิดชอบมากมาย จะเห็นว่าการสอนวิทยาศาสตร์ในผลงานวิจัยของเกลิม (2529) ไม่มีการเตรียมการสอน ซึ่งต่างจากผลงานวิจัยของ จอมใจ (2540) อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนมีการตระหนักถึงการเตรียมการสอนมากขึ้น มีการพัฒนาการสอนของตนเองอย่างเป็นมืออาชีพมากขึ้น

2.3 วิธีสอน

การนำเข้าสู่บทเรียนนั้น ครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59) ใช้การพูดคุย ทบทวนเนื้อหาเดิม ถามตอบเกี่ยวกับเรื่องที่สอนมาแล้ว ตลอดจนมีการทดสอบก่อนเรียนบ้างในบางครั้ง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดและพร้อมที่จะเรียนรู้ต่อไป ส่วนจำนวนชั่วโมงที่ครูใช้ในการสอนเรื่องแสงนั้น ครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 40) ใช้เวลาในการสอนเรื่องแสงทั้งหมด 13-18 ชั่วโมง ครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86) สอนทั้งหมด 6 หัวข้อคือการสะท้อนของแสง การหักเหของแสง การเกิดภาพจากกระจกและเลนส์ การนำหลักของการหักเหของแสงไปใช้ประโยชน์ การมองเห็น และความเข้มแสง มีครูเพียง 2 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 5 เท่านั้นที่ไม่มีการจัดการสอนเรื่อง ความเข้มแสง สำหรับวิธีสอน ครูทั้งหมดใช้ทั้งการบรรยาย การสาธิต และการทดลอง

ในหัวข้อเรื่อง การสะท้อนของแสง การหักเหของแสง การเกิดภาพจากกระจกและเลนส์ ครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67) ใช้การสอนแบบให้นักเรียนทำการทดลอง ส่วนในหัวข้อเรื่อง การนำหลักของการหักเหของแสงไปใช้ประโยชน์ การมองเห็น ความเข้มแสงนั้น ครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 45) ใช้การสอนแบบบรรยาย

จากการสัมภาษณ์ครูจำนวน 3 คน เกี่ยวกับวิธีสอนเรื่องแสง พบว่า ครูปรานีใช้ทั้งการบรรยาย การทดลอง โดยครูปรานีได้กล่าวถึงวิธีสอนว่า

“จะให้นักเรียนค้นคว้า ทำรายงานมาก่อนที่จะเรียน แล้วจึงทำการทดลองว่าได้ผลเหมือนกับที่ได้ศึกษามาหรือไม่ และใช้การถามตอบ การอภิปรายกลุ่มย่อย”

ส่วนครูชัชชนะกล่าวถึงวิธีสอนเรื่องแสงว่า

“ในการสอนเรื่องแสงจะให้ความรู้ก่อนนิคหน้อยและเพิ่มเติมด้วยการให้นักเรียนทำการทดลอง การนำเสนอข้อมูล โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน”

สำหรับครูสมพงษ์นั้น ครูสมพงษ์ได้ตอบว่า “สำหรับวิธีสอน ปกติก็จะอธิบายเนื้อหาให้เด็กเข้าใจก่อนเนื่องจากเด็กนักเรียนนั้นมีความตั้งใจน้อย แล้วจึงทำการทดลองเพื่อให้เขาเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น”

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ครูมีการทบทวนเนื้อหาที่ได้เรียนไปแล้วแต่ยังไม่ชัดเจนในการเชื่อมโยงกับเนื้อหาใหม่ เป็นเพียงการทบทวนความรู้พื้นฐานซึ่งทำไปเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเรียนเท่านั้น เช่น ในการเรียนเรื่องทัศนอุปกรณ์ในชั้นนำนั้น ครูต้องทำการเชื่อมโยงแนวคิดการเกิดภาพจากกระจกและเลนส์กับเรื่องทัศนอุปกรณ์ เพราะการได้ภาพที่เกิดจากทัศนอุปกรณ์เป็นการอธิบายมาจากแนวคิดเรื่องการเกิดภาพจากกระจกและเลนส์ ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (2540) ที่พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการบอกจุดประสงค์การเรียนรู้และให้นักเรียนทำการทดลองโดยบอกจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นส่วนใหญ่

ส่วนวิธีสอนที่ครูใช้นั้นสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เกลิม (2529) และ จอมใจ (2540) โดยครูใช้ทั้งการบรรยาย การสาธิต และการทดลอง ซึ่งการสอนที่คำนึงถึงความรู้เดิมของนักเรียนและใช้การทดลองนั้น พงศ์ผกา (2547) และยุทธพันธ์ (2547) พบว่านักเรียนมีความเข้าใจมากขึ้นเมื่อเรียนด้วยวิธีดังกล่าวสำหรับต่างประเทศนั้น Taraban et al. (2006) ก็พบว่านักเรียนมีความเข้าใจมากขึ้นจากการเรียนด้วยการทำการทดลอง จึงเห็นว่าควรให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น จากผลวิจัยพบว่าครูใช้วิธีสอนเหมือนกับผลงานวิจัยของ เกลิม (2529) และจอมใจ (2540) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าไม่ว่าเวลาจะเปลี่ยนไปอย่างไร การสอนวิทยาศาสตร์ก็ยังคงต้องเน้นให้นักเรียนได้ลงมือทำการทดลองเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามครูควรที่จะมีการนำวิธีสอนใหม่ๆมาใช้บ้าง เช่น การให้นักเรียนเป็นผู้ออกแบบการทดลอง การทำโครงงานวิทยาศาสตร์ หรือการใช้สื่อการเรียนรู้ทางคอมพิวเตอร์มาเป็นส่วนหนึ่งของการสอน

2.4 การวัดและการประเมินผล

ครูทั้งหมดใช้การประเมินผลที่หลากหลาย ได้แก่ การทำแบบฝึกหัด การใช้แบบทดสอบ การตอบคำถามและการอภิปรายในชั้นเรียน รวมไปถึงการเขียนรายงานค้นคว้าและการรายงานผลการทดลอง

จากการสัมภาษณ์ครูจำนวน 3 คน พบว่า ครูประเมินประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้การสอบก่อนเรียน หลังเรียน ประเมินสมุดจดงาน แบบฝึกหัด บันทึกผลการทดลอง การปฏิบัติงานกลุ่ม การนำเสนอ การทำรายงาน และประเมินลักษณะของนักเรียน ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม ความประพฤติ ส่วนครูช่วยชนะและครูสมพงษ์ประเมินผลการเรียนของนักเรียนจากผลงานที่นักเรียนทำและการทดลอง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จอมใจ (2540) และปณิตา (2546) ที่พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ใช้การประเมินผลที่หลากหลาย ได้แก่ แบบทดสอบ การตอบคำถามในชั้นเรียน แบบฝึกหัด การปฏิบัติทดลอง การเขียนรายงานการค้นคว้า และรายงานผลการทดลอง ซึ่งตรงกับ สสวท. (2545) ที่กล่าวว่า วิทยาศาสตร์นั้นประกอบด้วยส่วนที่เป็นเนื้อหา แนวความคิดหลัก และทักษะกระบวนการ และสอดคล้องกับ Jonassen (1992) ที่กล่าวว่า การวัดและการประเมินผลที่ดีนั้นควรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสอนของครู เช่น กระบวนการที่ได้มาซึ่งความรู้ของนักเรียน ผลงานของนักเรียน การปฏิบัติขณะทำการทดลองของนักเรียน ซึ่งการใช้การประเมินผลที่หลากหลายนี้มีส่วนช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาการเรียนได้ดีขึ้น (Black and Wiliam, 1998; White and Frederiksen, 1998)

3. ปัญหาและความต้องการของครูในเรื่องการเรียนการสอนเรื่องแสง

ครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 57) มีปัญหาในด้านการทำแผนการจัดการเรียนรู้เนื่องจากครูไม่มีความรู้ด้านเนื้อหา ขาดวิทยากรให้คำแนะนำ ส่วนปัญหาด้านการสอน ครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81) มีปัญหาเนื่องจากขาดความรู้ด้านเทคนิคการสอนใหม่ๆ และมีความรู้ทางด้านเนื้อหาไม่เพียงพอ รวมถึงขาดอุปกรณ์ในการทำการทดลอง เมื่อถามครูว่ามีความต้องการเพิ่มเติมความรู้ในส่วนเนื้อหาเรื่องแสงหรือไม่ ร้อยละ 89.19 มีความต้องการความรู้ด้านเนื้อหาในเรื่องแสงเพิ่มขึ้น ส่วนร้อยละ 10.81 ไม่ต้องการ การที่ครูต้องการเพิ่มเติมความรู้ในส่วนเนื้อหาเรื่องแสงอาจเพราะครูไม่เข้าใจในเนื้อหาเรื่องแสง และครูบาง

คนอาจจะไม่ถนัดในการสอนเรื่องแสง เช่น จากการสัมภาษณ์ครูปราณี ครูปราณีกล่าวว่า ตนเองมีความถนัดในการสอนวิทยาศาสตร์ในส่วนของชีววิทยามากกว่า

เมื่อผู้วิจัยถามครูว่า หัวข้อที่ครูส่วนใหญ่ต้องการความรู้เพิ่มเติมมากขึ้น หัวข้อแรกคือ การเกิดภาพจากกระจกและเลนส์ (ร้อยละ 70.27) การนำหลักการหักเหไปใช้ประโยชน์ (ร้อยละ 54.05) และการหักเหของแสง (ร้อยละ 51.35) สำหรับหัวข้อเรื่องแสงที่ครูรู้สึกว่ายากมากที่สุดคือ การเกิดภาพจากกระจกและเลนส์ (ร้อยละ 68.97) ตามมาด้วยหัวข้อเรื่องการหักเหของแสง (ร้อยละ 44.83) การสะท้อนแสง (ร้อยละ 41.38) การมองเห็น (ร้อยละ 34.48) ความเข้มแสง (ร้อยละ 31.03) และการนำหลักการของการหักเหของแสงไปใช้ (ร้อยละ 27.59) รายละเอียดดังตารางที่ 3 ในภาคผนวก ซึ่งจะเห็นว่าหัวข้อที่ครูรู้สึกว่ายากมากที่สุดส่วนมากจะเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้การคำนวณทางคณิตศาสตร์ และเป็นเรื่องที่ต้องทำการทดลองให้เห็นจริง ซึ่งครูขาดความชำนาญและบางครั้งครูบางคนก็ไม่ได้สอนดังจากการสัมภาษณ์ครูจำนวน 3 คน โดยครูปราณีกล่าวว่า

“สองปีที่ได้สอนมา มีความรู้สึก ว่า นักเรียนไม่ค่อยอยากเรียนเนื่องจากแสงเป็นเนื้อหาที่เข้าใจยาก แม้แต่ครูผู้สอนบางคนยังบอกว่าเรื่องแสงเป็นเรื่องที่ยากไม่อยากที่จะสอนการคำนวณหาปริมาณต่างๆเกี่ยวกับเลนส์ด้วยครูเองก็ไม่มีเวลาชำนาญ บางครั้งก็ไม่ได้สอน”

เมื่อถามว่า หัวข้อไหนที่ครูรู้สึกว่ายากที่สุด ครูปราณีตอบว่า เรื่องเลนส์และการเกิดภาพเป็น เรื่องที่ยากที่สุด เนื่องจากครูไม่เข้าใจจึงไม่สามารถถ่ายทอดไปสู่ นักเรียนได้ ซึ่งบางครั้งก็มีการให้ครูคนอื่นมาสอนแทนให้ ครูชัยชนะก็บอกทำนองเดียวกันว่าเรื่องแสงเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก โดยกล่าวว่า

“เรื่องแสง จริงๆ เป็นเรื่องที่ยากพอสมควร นะครับ ซึ่งเด็กต้องมีพื้นฐานความรู้ทางคณิตศาสตร์อยู่ด้วยนะครับ หัวข้อที่นักเรียนมีปัญหาที่สุดคือเรื่อง เลนส์ และการเกิดภาพ คือนักเรียนจะคำนวณไม่ได้เนื่องจากขาดพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่นำมาใช้ในการคำนวณในเรื่องดังกล่าว”

สำหรับความต้องการของครูผู้สอน ครูชัยชนะอยากได้เทคนิคการสอนใหม่ๆ สื่อการสอน อุปกรณ์ที่ใช้ในการทดลอง ส่วนครูสมพงษ์ได้กล่าวถึงความต้องการว่า

“เรื่องแสงนอกจากเป็นเนื้อหาที่ยากต่อการเข้าใจแล้ว การทดลองก็ยังมีปัญหาหลายในเรื่องของการทำการทดลองในที่มืด ขาดอุปกรณ์การทดลอง และสื่อการสอน”

ผลการวิจัยที่ได้ทำให้ทราบว่าครูต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ใช้ในการสอนโดยเฉพาะเรื่องสื่อการสอนและอุปกรณ์การทดลอง และผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เฉลิม (2529) และ จอมใจ (2540) ที่พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ยังมีความต้องการสื่อการสอน อุปกรณ์การทดลองตรงตามเนื้อหาและเพียงพอกับจำนวนของนักเรียน อุปกรณ์ที่มีก็เก่าหรือชำรุด ไม่สามารถนำมาใช้งานได้ ดังนั้นจึงควรมีการสนับสนุนและให้ทุนในการจัดทำสื่อการสอนและอุปกรณ์การทดลองของครู ซึ่งอุปกรณ์การทดลองนั้นควรเป็นอุปกรณ์ที่หาได้ง่าย อุปกรณ์เป็นปัญหาของครูเนื่องจากว่าครูส่วนมากไม่สามารถสร้างสื่อการสอนและอุปกรณ์การทดลองด้วยตนเองได้ จึงควรมีการจัดอบรมให้กับครูในการพัฒนาและใช้สื่อการสอน วิธีสอนใหม่ๆ รวมถึงอุปกรณ์การทดลองเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาความต้องการสื่อการสอนของครูให้น้อยลงได้ นอกจากนี้แล้วครูยังมีปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องแสง โดยเฉพาะเรื่อง การเกิดภาพจากกระจกและเลนส์ทั้งนี้อาจมาจากการที่ครูยังไม่มีแนวคิดพื้นฐานที่ดีพอในเรื่องดังกล่าว ครูจึงคิดว่าเนื้อหาเรื่องแสงยากที่จะสอนให้นักเรียนเข้าใจได้ ดังนั้นครูจึงอยากเพิ่มเติมความรู้ทางด้านเนื้อหา หรือเพราะนักเรียนขาดพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่นำมาใช้ในการคำนวณในเรื่องดังกล่าว

สรุป

สภาพการเรียนการสอนเรื่องแสงของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครฯ ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จาก สสวท. ส่วนแบบเรียนวิทยาศาสตร์นั้นใช้ทั้งแบบเรียนของ สสวท. และจากสำนักพิมพ์เอกชน ด้านการสอน มีการใช้วิธีสอนที่หลากหลาย ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต และการให้นักเรียนทำการทดลอง แต่ยังไม่ชัดเจนในการให้ความสำคัญกับความรู้เดิมของนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่มีการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ส่วนการประเมินผลนั้น ครูมีการประเมินผลที่หลากหลาย ได้แก่ การสอบก่อนเรียนหลังเรียน ประเมินสมุดจดงาน แบบฝึกหัด บันทึกผลการทดลอง การปฏิบัติงานกลุ่ม การนำเสนอ การทำรายงาน และคุณลักษณะของนักเรียน เช่น คุณธรรม จริยธรรม ความประพฤติ สำหรับปัญหาพบว่าครูยังขาดความมั่นใจการสอนในบางหัวข้อ ได้แก่ เลนส์และการเกิดภาพ เนื่องจากครูขาดความรู้ในเรื่องดังกล่าว และครูยังขาดความรู้ในด้านวิธีสอนใหม่ๆ และขาดอุปกรณ์การทดลอง ซึ่งครูนั้นมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในทั้งด้านความรู้เนื้อหาและความรู้ด้านการสอน จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสภาพการเรียนการสอนเรื่องแสงของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครฯ ตรงตามแนวพระราชบัญญัติแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ระดับหนึ่งเพราะไม่ใช่ครูทุกคนที่ปฏิบัติตามแนวพระราชบัญญัติแห่งชาติ เช่น ในเรื่องวิธีสอนครูบางคนอธิบายเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจก่อน จะเห็นว่าความรู้นั้นมาจากครูไม่ใช่มาจากตัวของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่าปัจจุบันครูยังมีปัญหาและความต้องการด้านการเรียนการสอนแนวคิดเรื่องแสง ผลการวิจัยได้สะท้อนให้เห็นชัดเจน

ว่าการเรียนการสอนแนวคิดเรื่องแสงมีปัญหาในหลายๆ ด้าน ได้แก่ ความรู้ของครูผู้สอนเอง วิธีสอน การขาดสื่อการสอน อุปกรณ์การทดลองที่เหมาะสมในการสอนเรื่องแสง และจากผลดังกล่าว ผู้วิจัยเสนอว่าควรให้ครูผู้สอนมีการเตรียมความพร้อมทางด้านเนื้อหาและวิธีสอน โดยการจัดอบรมครูผู้สอนเรื่องแสง โดยเน้นให้ครูมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติการทดลองจริงๆ ในส่วนวิธีสอน ครูควรออกแบบกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน โดยให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ในส่วนของอุปกรณ์การทดลองเรื่องแสง ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้ สื่อการสอน อุปกรณ์การทดลองที่มีอยู่ หาได้ง่าย ราคาถูก เช่น ใช้ไฟฉาย แทนกล่องแสง หรือแม้แต่การใช้สื่อการสอนทางคอมพิวเตอร์ เช่น การทดลองออนไลน์ และใช้วิดีโอสนธิ์เรื่องแสงในหัวข้อต่างๆ นอกจากนั้นแล้ว ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนสังเกต ตั้งคำถามให้นักเรียนเกิดความสงสัยที่จะแสวงหาความรู้ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ทำงานร่วมกัน และประเด็นสำคัญที่สุด คือ ครูควรให้ความสำคัญกับการสำรวจแนวคิดของนักเรียนก่อนสอน เพื่อทำการเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนที่มีอยู่ไปยังแนวคิดใหม่ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรให้ครูมีการทดลองใช้วิธีสอนและสื่อการสอนใหม่ๆ ที่มีการพัฒนาไว้แล้ว เพื่อที่จะเป็นตัวอย่างและแนวทางให้กับครูในการพัฒนาด้วยตัวครูเอง โดยให้ครูทำการประยุกต์วิธีสอน และสื่อการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนของครูเองด้วย นอกจากนั้นแล้วควรกระตุ้นให้ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้ครูได้ทราบปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น และหาหนทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนได้ตรงจุดโดยผ่านการทำวิจัยของครูเอง

เอกสารอ้างอิง

- กิตติมา บุญชู. 2543. การศึกษาสมรรถภาพครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- จอมใจ เมียนรทา. 2540. สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เฉลิม รอดหลง. 2529. การศึกษาสมรรถภาพ ปัญหาและความต้องการของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา ระดับตำบล เขตการศึกษา 6. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปณิดา โชติสุทธิ. 2546. การศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการการออกแบบระบบการสอนของครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตบรมราชชนนี 1 กรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พงศ์ผกา ถิ่นแสนดี. 2547. การสอนเพื่อเปลี่ยนแปลงแนวความคิดที่ผิดพลาดเกี่ยวกับมโนคติฟิสิกส์ : อัตราเร็วของแสงและการสะท้อนของแสงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการสอนของ Hesse. มหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยุทธพันธ์ พูลพุทธา. 2547. การเปรียบเทียบแนวความคิดเลือกเกี่ยวกับมโนคติฟิสิกส์: อัตราเร็วของแสง การสะท้อนของแสง การหักเหของแสง และการมองเห็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการสอนของ Wittrock กับ สสวท.. มหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิทยา วรพันธุ์. 2546. การสอนเพื่อเปลี่ยนแปลงแนวความคิดที่ผิดพลาดเกี่ยวกับมโนคติฟิสิกส์ : การหักเหของแสงและการมองเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการสอนของ Hesse. มหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2545. คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2545. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6. 2541. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 6. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6.
- American Association for the Advancement of Science (AAAS). 1993. **Benchmarks for science literacy: Project 2061**. New York. Oxford University Press.
- Black, P. and Wiliam, D. 1998. Assessment and Classroom Learning. **Assessment in Education** 5(1): 7-74
- Fleer, M. 1996. Early learning about light: mapping preschool children's thinking about light before, during and after involvement in a two-week teaching program. **International Journal of Science Education** 18(7): 819-836.

- National Research Council (NRC). 1995. **National Science Education Standards**. Washington, D.C. National Academy Press.
- Nuffield Primary Science. 1990. **Science Process and Concept Exploration. Teacher's Guide Key Stage 2**. London. Harper Collins.
- Taraban, R., Box, C., Myers, R., Pollard, R., and Bowen, C. W. 2007. Effects of Active-Learning Experiences on Achievement, Attitudes, and Behaviors in High School Biology. **Journal of Research in Science Teaching** 44(7): 960-979.
- White, B.Y. and Frederiksen, J. R. 1998. Inquiry, modeling and meta-cognition: Making science accessible to all students. **Cognition and Instruction** 16(1):3-118.

ตารางที่ 1. ร้อยละของครูวิทยาศาสตร์ในข้อมูลภูมิหลัง

ข้อมูลภูมิหลัง	ร้อยละ
เพศ	
ชาย	24.00
หญิง	76.00
อายุ	
20-25 ปี	8.10
26-30 ปี	32.43
31-35 ปี	32.43
36-40 ปี	13.52
มากกว่า 40 ปี	13.52
ประสบการณ์สอนวิทยาศาสตร์ในเรื่องแสง	
น้อยกว่า 6 ปี	51.35
6-10 ปี	35.14
11-15 ปี	10.81
16-20 ปี	2.70
มากกว่า 20 ปี	0.00
การศึกษาสูงสุด	
ปริญญาตรี	81.08
ปริญญาโท	18.92
ปริญญาเอก	0.00
สาขาที่จบมา	
ฟิสิกส์	2.70
เคมี	21.62
ชีววิทยา	18.62
วิทยาศาสตร์ทั่วไป	54.06
อื่นๆ	2.70
จำนวนชั่วโมงในการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ต่อสัปดาห์	
1-5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	21.62
6-10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	8.10
11-15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	21.62
16-20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	40.56
มากกว่า 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	8.10
เคยเข้าอบรมทางด้านเนื้อหา	
ไม่เคย	70.27
เคย	29.73
เคยเข้าอบรมทางการสอนวิทยาศาสตร์	
ไม่เคย	56.76
เคย	43.24

ตารางที่ 2. ร้อยละของครูวิทยาศาสตร์ในการใช้หลักสูตรและแบบเรียน

ข้อมูล	ร้อยละ
หลักสูตรที่ใช้ หลักสูตรของ สสวท.	100.00
แบบเรียนที่ใช้ แบบเรียนของ ของ สสวท. แบบเรียนของ ของ สำนักพิมพ์เอกชน ทั้งแบบเรียนของ ของ สสวท. และสำนักพิมพ์เอกชน ไม่ตอบ	1.00 59.00 10.00 30.00

ตารางที่ 3. ร้อยละของครูวิทยาศาสตร์ในการเลือกหัวข้อเรื่องแสงที่ครูรู้สึกว่ายากที่สุด

หัวข้อเรื่องแสง	ร้อยละ
การเกิดภาพจากกระจกและเลนส์	68.97
การหักเหของแสง	44.83
การสะท้อนแสง	41.38
การมองเห็น	34.48
ความเข้มแสง	31.03
การนำหลักการของการหักเหของแสงไปใช้	27.59